

TÜRKİYE'DE EĞİTİM BİLİMLERİ TARİHİ ARAŞTIRMALARI: TÜRK EĞİTİM DERNEĞİ'NİN KURULUŞU, MİLLİ EĞİTİME VE EĞİTİM BİLİMLERİNE KATKILARI

Cavit BİNBAŞIOĞLU

Cumhuriyet kurulduktan sonra, devlet, bir yandan eğitim ve öğretim işlerini kendi üzerine alırken, bir yandan da devlete yardımcı olacak özel bir kuruluşun kurulması hazırlıklarına başlanmıştır. Bunda, Atatürk'ün 1 Kasım 1925'te TBMM'de söylediği şu sözler etkili olmuştur:

"Büyük Millet Meclisi'nin ve Hükümet-i Cumhuriyenin azami vesait ve gayreti sarf ettiği müsellemlerle birlikte, ilim ve tahsilin feyz ve nuruna olan iştirak-i umumi tatmin edilebilmekten henüz uzaktır. Önümüzdeki sene için devletçe yapılabilecek azami fedakârlığı rica eder, erbab-ı yesardan olan (varlıklı) vatandaşlarımıza da, şayan-ı himayet (korunmaya muhtaç) olan çocuklarımızı hususi teşebbüsleriyle okutup yetiştirmelerini ehemmiyetle tavsiye ederim." (Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri: 1, 1961, s. 341.)

Bunun üzerine, "Türk Maarif Cemiyeti", eğitim alanında devlete yardımcı olacak, yurt düzeyinde kişilerin özel olanaklarını eğitime yöneltecek ve örgütleyecek bir kuruluş olarak, 31 Ocak 1928 tarihinde (Ek:1) kuruldu. Atatürk'ün yüksek koruyuculuğu altında, zamanın bakanları ve milletvekilleri, bu dernekte kurucu ve yönetici olarak görev aldılar. Zamanın başbakanı İsmet İnönü, derneğin ilk genel başkanı oldu.

İlk yönetim kurulunda Nafi Atuf Kansu, Mehmet Emin Yurdakul, Necmettin Sadak, Mustafa Necati, Saffet Arıkan, Yunus Nadi, Mahmut Soydan, Zeki Mesut Alsan gibi zamanın ünlü kişileri görev yaptı.

Kısa zamanda dernek gelişti. Çeşitli il ve ilçelerde şube ve temsilcilikler açıldı. 1930-1936 arasında Ankara, Bursa, Eskişehir, Gaziantep, İzmir ve Uşak illerinde altı lise açıldı. Buralarda ayrıca kurs ve seminerler düzenlendi. Nihayet, 1939'da dernek, kamuya yararlı derneklerden sayıldı; (Ek: 2) "Türk Maarif Cemiyeti" adı, 1946 yılında "Türk Eğitim Derneği" (TED) olarak değiştirilmiştir.

Derneğin anatüzüğünde "Cumhurbaşkanı Türk Eğitim Derneği'nin yüksek koruyucusudur" hükmü vardır. Bu nedenle, bu yöndeki uygulama, Atatürk'ten sonra diğer cumhurbaşkanları tarafından da gerçekleştirilmiştir.

TÜRK EĞİTİM DERNEĞİ'NİN AMAÇLARI

Anatüzüğüne göre, Türk Eğitim Derneği'nin amaçları şunlardır:

1. Kimsesizliği ve parasızlığı dolayısıyla kendi başına okuma olanağı bulamayan ahlaklı, anlayışlı ve çalışkan Türk çocuklarının okumalarını sağlamak.

2. Gerek yurtiçinde, gerek yurtdışında bulunan eğitim merkezlerinde Türk öğrencileri için yurtlar kurmak.

3. Türk çocukları için yabancı dilde öğretim veren okullar ve her çeşit kurslar açmak.

4. Eğitim alanında bilimsel toplantılar düzenlemek, ödüller dağıtmak ve araştırma projelerini desteklemek.

5. Türk çocuklarının ulusal, sosyal, kültürel ve sportif eğilimlerini yükseltmeğe çalışmak.

6. Türk çocuklarının boş zamanlarını değerlendirmek.

Dernek kurulduğu zaman, tüzüğünde ilk üç amaç vardı. Daha sonraki yıllarda diğer amaçlar da eklenmiştir. İlk ekleme 1936 yılında olmuştur. 1936'da eklenen madde şöyle idi: "İmkân çevresi içinde Türk yurttaşlarının ulusal ve sosyal eğitimini yükseltecek girişimlerde bulunmak." Daha sonraki yıllarda yapılan değişikliklerle yukardaki bugünkü şekli almıştır.

Birinci, yani kimsesizliği dolayısıyla, okuyamayan öğrencilere yönelik olarak: (1) Öğrenci yurtlarında ücretsiz barınma yardımı, (2) Gündüz öğrenimi için aylık öğrenim bursu, Türk Eğitim Derneği Vakfı okullarında ücretsiz öğrenim yardımı yapılmıştır. Ayrıca 30.000'i aşkın Türk öğrencisine ortaöğrenim ve yükseköğrenimde öğrenim yardımı yapılmıştır. Halen Adana Bekir Sıpmaz Öğrenci Yurdu, bu amaçla hizmet vermektedir.

Diğer amaçlarını da olanaklar ölçüsünde yapmaya çalışmaktadır.

TÜRK EĞİTİM DERNEĞİ OKULLARININ KURULUŞU

İlk kuruluşun, 1931 yılında anaokulu olarak başladığı anlaşılıyor. Bir sel baskınında eski evrakın yok olduğu söylenmektedir. İlk okulun, anaokulu şeklinde eğitimci Nafi Atıf Kansu'nun dernek başkanlığı zamanında açıldığı anlaşılmaktadır.

1931-1932 öğretim yılı başında Gazi İlköğretmen Okulu ve Eğitim Enstitüsü binası içinde açılmış bulunan Gazi İlköğretmen Okulu'nda, Pedagoji, Genel ve Özel Öğretim Metotları derslerinin öğretmenliğine atanan Hasip Ahmet Aytuna, bu görevine devam ederken, ek görev olarak, Ankara'da Yenişehir semtinde, Kızılay Havuzbaşı'nda, Necati Bey Caddesi'ndeki binada Türk Maarif Cemiyeti'nin "Yenişehir Özel Ana, İlk ve Ortaokulu" adı ile işlettiği okulunda müdürlük görevini almıştır. (Hasip Ahmet Aytuna'nın "Yaşantımdan Anılar" adlı otobiyografisi, s. 23. Yayınlanmamıştır.)

Hasip Ahmet Aytuna burada 1937 yılına kadar çalışmıştır. Burada çalışırken çekilmiş fotoğrafının ön yüzünde de "Ankara Yenişehir Koleji, 1936" yazısı vardır.

1930-1931 öğretim yılında, Milli Eğitim Bakanlığı Müsteşarı Mehmet Emin Erişilgil'in çabaları ile bu okula J. Dewey'nin asistanlığını yapan New York Üniversitesi öğretim üyesi Prof. Dr. Miss Beryl Parker, danışman olarak gelmiştir. Buradan, bu okulun o zaman çağdaş bir okul olarak deneme niteliğinde kurulmak istendiği anlaşılıyor.

Dr. Parker, 1934 yılında da ilkokullarda incelemelerde bulunmak üzere Milli Eğitim Bakanlığı'na görevlendirilmiştir. Bu görevlendirmede, Ankara İlköğretim Müfettişi M. Emin Soysal, oğlu sayın Yalçın Soysal'ın bildiğine göre, mihmandar olarak yanında bulunmuştur. Yine aynı yılda (1934) M. Emin Soysal da Ankara'da Hakimiyet-i Milliye İlkokulu'nda grup çalışmaları ve proje yöntemi ile bir öğretim denemesi yapmıştır. M. Emin Soysal, bu çalışmasını 1935 yılında "İş Ünitesi Metodu" adıyla yayımlamıştır. M. Emin Soysal bu çalışmanın 55. sayfasında Miss Parker'e bu çalışmalarından söz ettiğini belirtmektedir. Bir ara, Dr. Halil Fikret Kanad'ın yanında şu konuşma geçer:

E. Soysal : Bakınız, bizim çocukların gösterdikleri maharet, artistlik ve yaratıcılık, hiç de Amerika çocuklarından geri değil. Ben öyle görüyorum. Siz ne dersiniz?

Parker'in yanıtı şu:

Parker: Yalnız Amerika çocukları gibi değil, bütün dünya çocukları gibidirler. Yeter ki bunlara da gelişme için fırsat ve imkânlar verilsin.

Bu da öğretim yöntemine olan gerekliliği ifade eder.

İlkokulda gözlemlerde bulunan Dr. Parker, Milli Eğitim Bakanlığı'na "Türkiye'de İlk Tahsil" adlı bir rapor sunmuştur. Rapor, 1939 yılında bakanlıkça yayımlanmıştır. (Ana Programı Hazırlıklar B serisinin 4 numaralı.)

Raporda, daha sonraki eğitim çalışmalarımızı etkileyen hususlar da vardır: Örneğin, "Her ülkenin beşeri unsurları, kısmen köy bölgelerinden alınmıştır. Bunun için köy çocuklarının kendi kabiliyetlerini inkişaf ettiren bir yolun açılması mühimdir... Meksika hükümeti, birçok hususlarda Türkiye'nin yaşadığı koşullara benzeyen durumlara maliktir... Köy öğretmenleriyle çalışan gruplar, bir ay müddetle gayretlerini bir köy merkezinde topluyor ve bu müddetin sonunda diğer köylere geçiyorlar."

Böylece bu rapor, bir yönüyle, köy enstitülerine giden yolun açılmasıyla ilgili ipuçları vermiştir. (Tonguç, İsmail, Hakkı. Canlandırılacak Köy, İstanbul: Remzi Kitabevi, 1947, s. 429-430.)

Bu raporun 1933'ten sonraki köycülük hareketlerinin hız kazanmasına katkıda bulunduğu söylenebilir.

Türk Eğitim Derneği'nin 10.06.1937 tarihinde toplanan üçüncü kurultayında sunulan çalışma raporuna göre, ana, ilk, orta ve lise halinde gelişmesi şöyle olmuştur:

Dernek, 1931 yılının Mayıs ayında Ankara'da bir anaokulu açmıştır. Bundan sonraki yıllar içinde ilk ve ortak kısmını da açmıştır. 1934 ve 1937 arasında okul gelişerek bunlara lise kısmı eklendi. Böylece 1937'de ana, ilk, orta ve lise kısmı bulunan bir okul oluştu.

Yine rapora göre, okula devam eden çocukların, yeni eğitim ve öğretim sistemleriyle yetiştirilmesine özen gösterilmiştir. Okulculuk ve eğitimcilik alanında kendilerinden fayda görüleceklerin düşüncelerinden yararlanılma yoluna gidilmiştir. Bu amaçla, yabancı dil alanında bir uzman olan Amerikalı Miss Nosser'i, Paris'te Amerika Okulu Müdürlüğü'nden alıp Ankara'ya getirtmiştir. 1934-1937 arasında çalışan bu bayan eğitimciden çok yararlandığı ifade edilmektedir. Daha sonraları, bu dil bilginlerinin yanında Türk eğitimcileri de yetiştirilmiştir. 1937-1938 öğretim yılından itibaren bazı derslerin yabancı dil ile okutulması öngörülmüştür. (Türk Maarif Cemiyeti Üçüncü Kurultayı, İstanbul: Marifet Basımevi, 1939, s. 17.)

O tarihte 400 öğrencisi bulunan okula ilginin yüksek olduğu kaydedilmekte ve sınıflardaki öğrenci sayısının 35'i geçmemesi için daha fazla öğrenci alınmadığı belirtilmektedir. Çalışma raporunda, okulun yatılı bir hale getirilmesinin düşünüldüğü, bunun için ayrı bir bina yaptırılmaya çalışılacağı kaydedilmektedir. 1937'de 300 kişilik bir yurt yaptırılacağı da. Kolej binası da 1937-1938 öğretim yılı başında hizmete girmiştir.

ÖĞRENİM BURS VE YARDIM KOŞULLARI

Öğrencilere yapılmakta olan öğrenim burs ve yardımları, dernekçe düzenlenmiş yönetmelik esaslarına göre yapılmaktadır. Her yıl bütçe ile belirlenen ödeneye göre öğrenci alınır. Saptanan kontenjanlar, Milli Eğitim Müdürlükleri aracılığıyla okul müdürlüklerine duyurulur. Müracaatlar, Genel Merkez Yönetim Kurulu ya da görevlendireceği bir kurul tarafından kontenjana göre seçilir. Seçilenlere yapılacak öğrenim yardımları, her yıl sınıflarını doğrudan geçmeleri koşuluyla liseyi bitirinceye kadar devam eder. Yükseköğrenim bursları da, aynı şekilde, öğrenimin sonuna kadar sürer.

1974 yılına kadar verilen burslar karşılıklı idi. Yani öğrenci, hayata atıldıktan sonra taksitle geri ödüyordu. 1974 yılından sonra, bu yardım karşılıksız yapılmaya başlanmıştır.

TÜRK EĞİTİM DERNEĞİ'NİN YABANCI EĞİTİM KULÜPLERİYLE İLİŞKİLERİ

Türk Eğitim Derneği, Amerika'nın California Eyaleti'nde öğrenim gören Türk öğrencileriyle çeşitli sektörlerde çalışan Türklerin öncülüğü ile 1970'te kurulan Turkish Educational Foundation (TEF), Türkiye'de köy kökenli ortaöğretim çağındaki kimsesiz fakir, fakat yetenekli Türk çocuklarına kurulduğu yıldan bu yana öğrenim bursu sağlamaktadır.

Yine TED, İsviçre Türk Eğitim Kulübü (İSTEK) ile ilişki kurarak Türkiye'de yaşayan maddi olanaktan yoksun çocuklara yardım etmektedir. İSTEK bu amacına ulaşmak için TED ile işbirliği yapmaktadır. İSTEK, her yıl bu amaçla sağladığı İsviçre Frangı'nı TED'e göndermekte ve Türk Eğitim Derneği'nce bu miktara göre öğrenim yardımı yapılmaktadır.

TÜRK EĞİTİM DERNEĞİ'NİN EĞİTİM HİZMETLERİ

Türk Eğitim Derneği, kuruluşundan itibaren zaman zaman yayımlar yapmıştır. 1928 yılında "Mekteplere

Gireceklere Rehber" adlı bir kitapçık yayımlamıştır. 29 sayfa olan bu kitapçıkta, okullar tanıtılmakta, giriş koşulları açıklanmaktadır. Dış kapağın iç kısmında Faruk Nafiz'in "Kumrular" adlı bir okul temsil kitabı olduğu belirtilmiştir.

1933 yılında "Türk Eğitim Derneği" yayını olarak iki eğitim bilimi eseri yayımlanmıştır. Bunlardan biri İsmail Hakkı Tonguç'un "Kerschensteiner" adlı bir kitabı, diğeri de "Condorcet" (Kondorse) adlı kitaptır ki, yazarı Fransisque Vial'dır. M. Nahit tarafından Türkçeye çevrilmiştir. Kitabın iç kapağındaki adı "Condorcet ve Demokratik Terbiye"dir.

Her iki kitaba da eğitimci Prof. Ali Haydar Taner ile Nafi Atuf Kansu, birlikte bir önsöz yazmışlardır. Bu yazıda pedagojinin önemi ve değeri belirtilerek, ülkemizde gelişmesi yönünde dileklerde bulunuluyor. Biri iş eğitiminin temsilcisi, diğeri de Büyük Fransız Devrimi'nde halkçı eğitimin temsilcisi olarak bilinen çok tanınmış bir kimseye ait bir eserdir. 1923'te yayımlanan Maarif Misakı'nda da Condorcet'nin düşüncelerine yollamada bulunulmuştur. Türk Eğitim Derneği'nin daha başlangıçtaki bu tutum ve davranışı ile çağdaş eğitimin iki önemli ilkesine (iş eğitimi ve demokratik eğitim ilkelerine) sahip çıkıldığı görülmektedir. Bunlar, Cumhuriyet eğitiminin ilk yıllarındaki arayış ve kazanımlarının bir sonucudur. Bu bakımdan, bu eserlerin Türkçeye daha o zamanlar kazandırılmış olması, önemli ve anlamlıdır. Bugün de bu ilkelere olan gereksinim ortadadır. İsmail Hakkı Tonguç'un "Kerschensteiner" adlı eseri de o tarihe kadar olduğu gibi, bugün de hakkında Türkçede yayımlanmış eserlerin en kapsamlısıdır.

Her iki kitabın dış kapaklarında da daha sonra yayımlanacak eserlerin bir listesi sunulmuştur. Bu eserler şunlardır: W. Rein, Eflâton, Fichte, Tolstoy, Herbart, Meuman, Durkheim, Spencer, Rousseau, W. James, Natorp, Gaudig, J. Dewey. Fakat, bu eserler yayımlanmamıştır.

O zamanlar, Türk Eğitim Derneği, başka bir dizide 2 numaralı yayın olarak Selahattin Kandemir'in "Etiler" (Hitler) adlı 212 sayfalık bir eserini de yayımlamıştır.

Ayrıca, ilk yıllarda Türk Eğitim Derneği, "İlk Dergi" (1930), "Dilek Bağı Dergisi" adlı dergilerle bayram günlerinde yayımlanan bir bayram gazetesi çıkarmıştır. ("50. Yıldönümünde Türk Eğitim Derneği" adlı eserin "Yayına Yönelik Çalışmalar" kısmı). Adı geçen kitaba 2 numaralı dendiğine göre, bir başka kitap daha olmalıdır.

Türk Eğitim Derneği, bundan sonra, 1976 yılına kadar, Genel Kurul Raporları dışında, bunlara benzer bir yayın yapmamıştır.

Türk Eğitim Derneği, Mayıs 1976 tarihinden beri "Eğitim ve Bilim" adıyla bir dergi çıkarmaktadır. Bugüne kadar 108 sayı yayımlanmıştır. Dergide eğitim sorunlarına bilimsel bir yaklaşım sergilenmektedir. İlk sayıda belirtildiği üzere, dergi; "Eğitimin temel sorunlarına eğilen, onun içinde bulunduğu koşulları inceleyip tartışan, çözüm yolları öneren, dünya üzerinde eğitimle ilgili gelişmeleri izleyen, konuyu ülkenin genei çıkarıları açısından ele alan sağlıklı yorumlara ulaştırmak" amaç ve dileği ile çıkmaktadır.

Dikkati çeken nokta, ilk sayının eğitim ile ekonomik kalkınma arasındaki ilişkiye ayrılmış olmasıdır. İlk sayıda Tefvik Dalgıç, bu alanda bir otorite olan Dr. Teodor Schultz'un şu sözlerini aktarmıştır:

"Ekonomik kalkınmanın temel özelliği, ek üretimin alışılmış nitelikteki ek yatırımları aştığı durumlarda, üretimin yükselmesidir. Bu yükseliş daha önce ihmal edilen (hesaba katılmayan) iki değişken tarafından ortaya çıkarılmıştır. Bunlar:

1. Ulusun üretici olan niteliğini geliştirmek,
2. Üretim yönteminin düzeyini yükseltmek (Bu amaçla harcanan anapara).

Aynı araştırmaya göre, ülkenin ulusal gelirlerindeki artışın üçte birinden az bir kısmı, sayısal (kantitatif) anapara ile emek tutarındaki artışa bağlıdır. Öteki kısmı ise, sağlık önlemleri ile eğitim, bilim ve teknolojiye gelişmeye ve insan gücünün veriminin artırılmasıyla ilgilidir." (Eğitim ve Bilim, Mayıs 1976, Sayı: 1, s.6.)

Bu sonuç, bize, eğitimin kalkınmadaki yerini ve gücünü gösterir. Bunun için eğitim değerlidir. Eğitime önem ve değer vermenin altında bu bilinç yatmaktadır.

Eğitim ve Bilim dergisinde yayımlanan yazıların pek çoğu, üniversitelerde çalışan öğretim üyelerinin araştırma özetleridir. Bu bakımdan, dergi, bilimsel araştırmalara yer veren ilk eğitim dergileri arasında yer almıştır. Bu araştırmaların güncel bir nitelikte olmasına da dikkat edilmiştir. Örneğin, 1976'da çıkan 6. sayıda - o zamanki unvanla- Doç. Dr. Süleyman Çetin Özoğlu, "Eğitimde Güncel Bir Konu: Okullarda Rehberlik Hizmetleri" başlıklı bir yazı yayımlanmıştır. 7. sayıda da aynı yazarın "Eğitim Sistemimizde Ankara Fen Lisesi Uygulamasının Değerlendirilmesine İlişkin Bir Araştırma"sı vardır. Bu araştırma, 8. ve 9. sayılarda da devam ediyor.

Yine aynı şekilde, Temmuz 1979'da çıkan 20. sayısında yeni üniversiteler yasa tasarısı tartışılmıştır. 21. sayıda da Doç. Dr. Mahmut Âdem'in "Planlı Bir Eğitim Düzeni Kurulmalıdır" başlıklı bir araştırma yazısı yayımlanmıştır.

Daha sonraki sayılarda eğitimin pek çok yönlerine ilişkin yazılar yayımlanmıştır: Eğitimin felsefesi, Atatürk'ün eğitim görüşleri, okuryazarlık sorunu, öğretmen eğitimi, öğretim sorunları, eğitim sorunları, laiklik, demokrasi, zekâ ve yaratıcılık, Türkçe eğitimi, okuma güçlükleri, uzaktan öğretim uygulaması, din eğitimi ve ahlak sorunu, kuşaklar çatışması, yükseköğretim ve boş zamanları değerlendirme, ilk 50 sayı içinde ele alınan sorunlar arasındadır.

Türk Eğitim Derneği'nin en önemli etkinliklerinden biri de her yıl bilimsel eğitim toplantıları düzenlemesidir. Bu toplantılarda, eğitim sorunları, zamanın en yetkili kimseleri tarafından bildiriler şeklinde ortaya konmakta ve tartışılmaktadır. Bu toplantıların her biri, bir eğitim kongresi değerinde olmuştur. Bunların birçoğuna ben de katıldım. Konuşmaların ve tartışmaların her biri, "Bilim Dizisi" ve "Öğretim Dizisi" halinde ayrı birer kitap olarak bastırılmıştır.

Bugüne (1999) kadar "Eğitim Dizisi"nde yayımlanmış olan kitapların sayısı 21'dir. (Ek: 3) Bunlardan bazılarının ikinci basımları yapılmıştır. İkinci basımları yapılan eserler şunlardır: Ulusal Eğitim Politikamız, Atatürk ve Eğitim, Eğitimde Psikolojik Hizmetler ve Sorunları.

"Öğretim Dizisi"nde yayımlanmış olan kitapların sayısı da 15'i bulmuştur. Bu dizideki kitaplar, iki grup oluşturmaktadır: (1) Ortaöğretim kurumlarında okunan derslerin öğretimi ve sorunları, (2) İlköğretim okullarında okutulan derslerin öğretim ve sorunları. (Ek: 2)

Bu eserler, son 25 yılda görülen eğitim hareketlerinin en önemlilerinden biri, hatta birincisi sayılabilecek Türk Eğitim Derneği toplantılarının ürünüdür. Bu bakımdan, Türk Eğitim Derneği yöneticilerini de kutlamak gerekir. Bu hareketiyle, Türk Eğitim Derneği, anatüzüğünde belirtilen "eğitim alanında bilimsel toplantılar düzenlemek, ödüller dağıtmak ve araştırma projelerini desteklemek" şeklindeki amacı, büyük ölçüde gerçekleştirmiş bulunuyor.

Yine bu amaçla ilgili olarak, Türk Eğitim Derneği, 1992 yılından beri, "Eğitimcilerimizi Anıya ve Tanıtma Toplantıları" düzenlemektedir. Bu toplantılarda da unutulmuş ya da unutulmuş gibi görünen eğitimciler ya da eğitime hizmet etmiş bulunan yöneticiler, kendilerini yakından tanıyan bilim ve yönetim adamları tarafından tanıtılmaktadır. Bu tanıtımlarda eğitimcilerimizin yaşamı ve hizmetleri anlatılmaktadır. Bunlar da yayımlanmaktadır. Bu diziden bugüne kadar çıkanlar şunlardır: Hasan-Âli Yücel, Mustafa Necati, İ.

Hakkı Tonguç, İ. Hakkı Baltacıoğlu, Selim Sırrı Tarcan'dır. Dr. Reşit Galip adlı eser de hazırlanmaktadır.

Türk Eğitim Derneği, 1978 yılından beri eğitim alanında üstün başarılı öğreticilik ve eğitim yöneticiliği hizmetlerinin gerçekleştirilmesi, çağdaş eğitim düşüncesinin geniş kitlelere kazandırılması ve yeni kuşakların yetiştirilmesinde emeği geçenlere Eğitim Hizmet Ödülü vermiştir. 1999'a kadar 22 eğitimcimize hizmet ödülü vermiştir. (Ek: 4) TED, ayrıca 1980'de Doç. Dr. Mithat Enç'e "Eğitim Bilimi Ödülü", 1990'da Prof. Dr. Yıldız Kuzgun'a "Araştırma Ödülü" vermiştir. (Ek: 4)

Biraz da Türk Eğitim Derneği Ankara Koleji Vakfı Özel Okulları'ndan söz etmek isterim:

ANKARA KOLEJİ ÖZEL OKULLARI

Ankara Koleji özel okulları, Türk Eğitim Derneği'nin diğer yerlerdeki okullarının en gelişmiş olanıdır.

1930-31 öğretim yılında anaokulu düzeyinde öğretim çalışmalarına başlayan Türk Maarif Cemiyeti, 1931-32 öğretim yılında ilkokul, onu izleyen yıllarda ortaokul, 1936-37 öğretim yılında da lise bölümünü öğretime açmıştır.

1951 yılında "TED Ankara Koleji" adını alan, 1963 yılında yönetimi TED Ankara Koleji Vakfı'na bırakılan bu okul, bugünkü adıyla, "TED Ankara Koleji Vakfı Özel Okulları" olarak günümüze kadar 20.000'in üzerinde mezun vermiştir.

TED Ankara Koleji Vakfı, Türk öğrencilerine ilk ve ortaöğretim düzeyinde, yabancı dile önem vererek ileri bir eğitim ve öğretim sağlamaktadır.

TED Ankara Koleji Vakfı, bir yönetim kurulu başkanı, bir genel müdür yönetiminde ilköğretim okulu ile lise kısmından oluşmaktadır.

Okulda eğitim, öğretim ve yönetimi etkili kılabilmek için birtakım merkezler oluşturulmuştur. Bu merkezler şunlardır: Bilgi İşlem Merkezi, Danışma ve Rehberlik Merkezi, Program Geliştirme - Ölçme Değerlendirme ve Eğitim Merkezi (PGÖDEM), Kütüphane ve Dokümantasyon Merkezi, Sağlık Merkezi, Serbest Zamanları Değerlendirme ve Spor Koordinatörlüğü.

Bu merkezler hakkında, okulu tanıtım broşürlerinde şu bilgiler verilmiştir:

Bilgi İşlem Merkezi: Bilgi İşlem Merkezi, 1989 yılında kurulmuştur. Bir taraftan daha güçlü, daha hızlı, daha yetenekli donanım ve yazılım olanakları geliştirilirken, diğer taraftan, uygulamaları kuruluşa yayma çabaları sürdürülmektedir. 1994 yılında başlatılan "Eğitim Yönetimi, Denetimi ve İdari Hizmetler Yazılım Geliştirme Projesi" çerçevesinde öğrenci işleri sistemi, muhasebe sistemi, stok kontrol sistemi gibi birçok çalışma, bilgisayar ortamında yapılmaya başlanmıştır. Ayrıca 1996 yılında kurulan Network üzerinden router ile tüm kullanıcılar internete bağlanabilmektedir.

Danışma ve Rehberlik Merkezi: Psikologlardan ve psikolojik danışmanlardan oluşan kadrosuyla öğrencileri okula alıştırmaya (oryantasyon) çalışmaları, psikolojik danışma hizmetleri, mesleki rehberlik çalışmaları, öğrencileri bilgilendirme ve izleme çalışmalarını yürütmektedir. Sadece öğrenciyle değil, aynı zamanda öğretmen, idareci ve velilerle çalışmalarını sürdüren, çalışmalarında gelişkin rehberlik modellerinden yararlanan Danışma ve Rehberlik Merkezi, öğrencilerin kendilerini gerçekleştirmelerini artırmayı amaçlamaktadır.

Program Geliştirme-Ölçme Değerlendirme ve Eğitim Merkezi (PGÖDEM): 1991 yılından beri okulda, etkinlikte bulunan PGÖDEM, kadrosunda yer alan uzmanlarla bilimsel yöntemler uygulayarak Matematik, Fen Bilimleri, Türkçe ve Bilgisayar Destekli Eğitim alanlarında program geliştirme süreçlerini projelendirmekte, çağımızın gerektirdiği "öğrenmeyi öğrenme" temeline dayanan etkinliklerin geliştirilmesi çalışmalarını düzenlemektedir.

Bununla birlikte, mevcut uygulamaların ve program iyileştirmelerinin ulaştığı sonuçları hızla, sağlıklı, etkin biçimde ölçmek amacıyla bilgisayar ortamında "soru bankası oluşturma ve sınav uygulama sistemi" geliştirme etkinliklerini de yürütmektedir.

Sürekli iyileştirme çabalarının ortaya çıkardığı gereksinimler ile eğitim ve bilişim teknolojileri alanında meydana gelen ilerlemeler doğrultusunda çalışanlara geliştirme programları düzenleyerek yeniliklerin okul sistemine aktarılmasına çalışılmaktadır. Bu çerçevede, yeni göreve başlayan öğretmenlerin oryantasyonları ve stajyer öğretmen gelişim programları da merkez tarafından gerçekleştirilmektedir.

Okul yöneticilerinin planlama ve karar süreçlerine katkıda bulunmak amacıyla istatistiksel analizler yapmakta ve daha kaliteli bir eğitim ortamı için öneri geliştirme ve uygulamaya aktarma çabalarını sürdürmektedir.

Kütüphane ve Dokümantasyon Merkezi:

Eğitim ve öğretim için gerekli her türlü bilgi kaynağını toplamak, düzenlemek, hizmetleri ile parçası bulunduğu öğretim kademesi amaçlarının gerçekleşmesine dinamik bir biçimde katılmak ve çağın gereksinimlerine uygun gelişme ve araştırmaları izlemek amacıyla kurulmuştur. Kütüphanede internet bağlantısı mevcut olup, tüm kitaplık materyalinin bibliyografik kayıtlarının kitaplık otomasyon programına yüklenmesi çalışmaları başlatılmıştır. Sürekli yeni kitap ve CD-ROM alımları ile kitaplık kaynakları zenginleştirilmektedir.

Sağlık Merkezi: Öğrencilerin ve okul personelinin sağlığının değerlendirilmesi, geliştirilmesi, sağlıklı okul yaşamının sağlanması ve sürdürülmesi, öğrenciye ve çalışanlara sağlık eğitiminin verilmesi amacıyla sağlık uygulamaları yapılmaktadır. Okul kabul muayenesi (öğrenci, çalışan ve sporcu için) sağlık eğitimi, okulda çevre sağlığı, kayıtların tutulması ve değerlendirilmesi amacıyla uzmanlardan oluşan sağlık ekibi, ilköğretim okulu ve lisede bulunan sağlık merkezlerinde hizmet vermektedir.

Serbest Zamanları Değerlendirme ve Spor Koordinatörlüğü: Öğrenciler, öğretmenler, veliler ve mezunlar için çeşitli spor ve kültür etkinlikleri düzenlemek amacıyla kurulan Spor Koordinatörlüğü, spora katılımı artırmak ve Türk sporuna yeni yıldız sporcular yetiştirmek hedefleri doğrultusunda, öğretim yılı boyunca haftasonu kış spor okulları, yaz tatili döneminde yaz okulları, step aerobik ve jimnastikten oluşan fitness programı ve klasik dans programı gibi birçok etkinlik düzenlemektedir. Etkinliklere katılmayı düşünenler, Spor Koordinatörlüğü'nden bilgi alabiliyorlar.

Okulda ayrıca, basım ve yayın işleriyle uğraşan bir büro vardır. Burada, vakfa ait her türlü basılı malzemelerin planlanması, bastırılması, çoğaltılması ve

birimlerin her türlü gereksinimlerinin izlenmesi hizmetleri gerçekleştirilmektedir.

Ders dışı etkinlikler olarak da kol etkinlikleri, kulüpler vardır. Buralarda yurtiçi ve yurtdışı yarışmalar yapılmaktadır. Ayrıca kültür ve sanat günleri düzenlenmektedir. Yıl boyunca hazırlanan tiyatro, resim, heykel, müzik, halkoyunları, şans gibi çeşitli kültür ve sanat etkinlikleri 1993 yılından beri bahar aylarında "Kültür ve Sanat Günleri" adıyla sergilenmektedir.

Yine öğrencilerin fen eğitimine aktif katılımını sağlamak, fen eğitimini daha ilginç ve zevkli hale getirmek, fen biliminin günlük yaşamdan ayrı olmadığını göstermek amacıyla yürütülen "Fen Eğitimi Projesi" kapsamında "Bilim Şenliği" de düzenlenmektedir. Öğrencilerin fen bilimine olan ilgilerini ortaya çıkarmak ve bunu ifade etmeleri için fırsat vermek amacıyla, her yıl mayıs ayında düzenlenen Bilim Şenliği'ne ilköğretim okulu ve liseden çok sayıda öğrenci, deneysel projeleri ve görsel etkinlikleriyle katılmaktadır.

Okulda "Öğrenci Yönetim Kurulu", "Okul-Aile Birliği" ve "Okul Koruma Derneği" gibi kuruluşlar da vardır. Bunlar, yönetmeliklerine göre etkinliklerde bulunmaktadır.

TED Ankara Koleji mezunlarını bir araya getiren "TED Ankara Koleji Mezunları Derneği" 1968 yılında kurulmuştur.

TED Ankara Kolejliler Spor Kulübü de 1954 yılında kurulmuştur. Basketbol, voleybol, eskrim, halter, hentbol, masa tenisi, atletizm, buz hokeyi, buz pateni ve satranç branşlarında etkinlikte bulunmaktadır.

Ankara Koleji Özel Eğitim Hiz. San. Tic. A.Ş. adıyla bir şirket de kurulmuştur. Bu şirket, ilk, orta ve yükseköğretim için gerekli ders ve yardımcı ders kitapları ve her türlü eğitim araç ve gereçlerinin imalini, ithalini ve ihracını sağlamaktadır.

TED Ankara Koleji Vakfı, "Vakıf Başarı Bursları" adıyla, her yıl "İlköğretim Okulu"nu derece ile bitiren öğrencilere çeşitli burslar vermektedir: İlk 10 dereceye girenlerden birinciye ücretsiz okuma, ikinci ve üçüncülere %50 indirim ve 4-10. dereceye %25 indirimli okuma hakkı vermektedir.

SONUÇ

1. Türk Eğitim Derneği, 1999 yılına kadar, kimsesizliği ve parasızlığı dolayısıyla kendi başına okuma olanağı bulamayan 45.000 öğrenciye burs vermiştir.

2. Türk Eğitim Derneği, kuruluşunu izleyen yıllardan itibaren yoğun bir örgütlenme çabası içine girmiştir. Bugün (1999) Türk Eğitimine katkıda bulunma çabalarını sürdüren 8 şubesi vardır. Bunların buldukları yerler şunlardır: Ankara, Kayseri, Zonguldak, Karabük, Kdz. Ereğli, Batman, Aliğa, Polatlı.

3. TED adını taşıyan vakıf okullarında 1997-1998 öğretim yılındaki öğrenci ve öğretmen sayısı şöyledir:

	<u>Öğrenci</u>	<u>Öğretmen</u>
TED Ankara Koleji Vakfı	5507	361
TED Zonguldak Koleji Vakfı	696	62
TED Karabük Koleji Vakfı	465	34
TED Kdz. Ereğli Kol. Vakfı	1071	77
TED Kayseri Koleji Vakfı	1447	103
TED Batman Pet. Kol. Vakfı	330	21
TED Aliğa Koleji Vakfı	661	51
TED Polatlı Koleji Vakfı	302	40
Toplam	10469	749

(Türk Eğitim Derneği 58. Genel Kurulu, Yönetim Kurulu Çalışma Raporu, s. 25.)

1998-1999 öğretim yılında da TED İstanbul Koleji Vakfı 130 öğrenci ve 21 öğretmenle faaliyete geçmiştir.

4. Adana'da Sapmaz ailesinin başısladığı öğrenci yurdunda 310 öğrenci barınıyor. Bunun 150'si paralı, 160'ı da parasız olarak koruma altındadır. Yabancı ülkelerde öğrenci yurdu yoktur. Yabancı dil kursu açmamıştır.

Türk Eğitim Derneği'ne öğrenim yardımı için bağışta bulunan TEF ve İSTEK dışında kişiler de vardır. Eğitimci Fuat Gündüzalp'ın eşi Hüsnüye Gündüzalp'ın 1986 yılında başısladığı 10.000.000 liranın faizi ile her yıl 80-100 civarında öğrenciye

öğrenim yardımı yapılmaktadır. Ayrıca Meliha Tankut ve Şebnem Kaptan'ın da öğrenimine yardım ettiği öğrenciler vardır. Bu yardımlar, onlar adına devan edecektir.

5. Türk çocuklarının sportif eğitimlerini yükseltmek amacıyla Satranç Eğitim Merkezi, öğrencilere yönelik kurslar açmış ve yarışmalar düzenlemiştir. Böylece çocukların boş zamanları, eğitsel biçimde değerlendirilmeye çalışılmıştır.

6. TED, araştırma projelerini destekleme konusunda da bir adım atarak Hacettepe Üniversitesi Araştırma Grubu'ndan Özler Çakır'ın araştırma projesinin gerçekleştirilmesine katkıda bulunmuştur.

7. TED, amaçları arasında yer alan eğitimcileri ödüllendirme konusunda 1978'den beri 22 eğitimcimize "Eğitim Hizmet Ödülü", 1 eğitimcimimize "Bilim Ödülü", 1 eğitimcimimize de "Araştırma Ödülü" vermiştir. Böylece, hem mevcut eğitimcilerimizi değerlendirmiş, hem de geleceğin eğitimcilerini özendirmeye çalışmıştır.

8. TED, 1933'te yayımladığı iki pedagoji eserinden sonra, bu anlamda 1980'lere kadar bir yayın yapamamıştı. 1980'den sonra, Eğitim Dizisi'nde 21 eser, Öğretim Dizisi'nde 15 eser, 5 eğitimci hakkında ayrı eserler yayımlamıştır. Bunların dışında TED'in : 1) Ders geçme ve kredi sistemi: İlk Uygulamalar, 2) Yüksek Öğretimde Nasıl Bir Yasa, 3) Öğretmen Gözlem Formu El Kitabı, 4) Yurtdışından Dönen Gençlerin Sorunları adlı dört yayını daha vardır.

Bu eserler, TED'in eğitimin genel ve özel sorunlarıyla ne kadar ilgilendiğinin birer kanıtıdır. Eğitimin ilke ve yöntemleri de en son gelişimleriyle bu eserlere yansımıştır. Bunlar, bundan sonra yayımlanacak eserlerin de kaynakları arasında geçecektir.

Türk Eğitim Derneği, söz konusu kuruluş ve çalışmalarıyla, başka okullara da örnek olmuştur. Kendisine seçtiği amaçları da gittikçe geliştirerek gerçekleştirme yolunda özverili bir çalışma sergilemiştir.

رئيس جمهور غازى مصطفى كمال پاشا حضرت تبريك
بو كسك حجاب لربله مياهى

تورك مهارف جمعيتى

نظامنامهسى

۳۱ كانون ثانى ۱۹۲۸

TÜRK EĞİTİM DERNEĞİ'NİN İLK ANATÜZÜĞÜNÜN KAPAĞI

Üzerinde şu yazı vardır: Reisicumhur Gazi Mustafa Kemal Paşa Hazretlerinin Yüksek Himayelerine Mübahatı (Yüksek Koruyuculuğundan Dolayı Övünçle ya da Yüksek Koruyuculuğunun Övüncüyle), Başvekil Hazretlerinin Riyaset-i Umumiyelerinde Mütetşekkil TÜRK MAARİF CEMİYETİ NİZAMNAMESİ. 31 Kânunsani (Ocak) 1928.

T.C. Resmî Gazete

Tesis tarihi: 7 Teşrinievvel 1336 - 1920

İdare ve yazı işleri için
Başvekalet Neşriyat ve Müdevvenat
Dairesi Müdürlüğüne
müracaat olunur

23 KANUNUEVVEL 1939

CUMARTESİ

SAYI : 4392

KARARNAMELER

2
Kararname No: 12441

Merkezi Ankarada olmak üzere 31 kânunusani 1928 tarihinde teşkil edilmiş olan «Türk Maarif Cemiyeti» nin menafii umumiyeye hâdim cemiyetlerden olduğuna dair olup Dahiliye Vekilliğinin 10/8/1939 tarih ve 43127 sayılı tezkere ile gönderilmiş olan Şûrayı Devlet Mülkiye Dairesi ile Umumi Heyetin 1 mart 1928, 18 nisan 1928 tarih ve 54/54 sayılı mazbataları ve yine Devlet Şûrası Üçüncü Dairesi ile Umumi Heyetin 8/9/1939, 2/11/1939 tarih ve 2833/2237, 312/315 sayılı mazbataları İcra Vekilleri Heyetince 12 kânunuevvel 1939 tarihinde tedkik ve mütelea olunarak adı geçen cemiyetin menafii umumiyeye hâdim cemiyetlerden sayılması kabul olunmuştur.

12/12/1939

REİSİCÜMHUR
İSMET İNÖNÜ

Bayvekil Dr. R. SAYDAM	Adliye Vekili FETHİ OKYAR	Millî Müdafaa Vekili N. TINAZ	Dahiliye Vekili FAYIK ÖZTRAK
Hariciye Vekili Ş. SARACOĞLU	Maliye Vekili F. AĞRALI	Maarif Vekili YÜCEL	Nafıa Vekili A. F. CEBESÖY
İktisad Vekili H. ÇAKIR	Sihhat ve İçtimai Muavenet Vekili Dr. H. ALATAŞ	Gümrük ve İnhisarlar Vekili R. KARADENİZ	
Ziraat Vekili M. ERKMEN	Münakalât Vekili A. ÇETİNKAYA	Ticaret Vekili N. TOPÇUOĞLU	

2
Kararname No: 12448

4/9/1939 tarih ve 2/11869 sayılı kararnameye ektir:
Gümrük Tarife Kanununun 323/A pozisyonuna giren kâğıt ve mukavva hurdalarının ihracının, bu kararnamenin neşri tarihinden itibaren

menedilmesi; İktisad Vekilliğinin muvafakatına atfen Ticaret Vekilliğinin 25/11/1939 tarih ve 12219 sayılı teklifi üzerine İcra Vekilleri Heyetince 12 kânunuevvel 1939 tarihinde kabul olunmuştur.

12/12/1939

REİSİCÜMHUR
İSMET İNÖNÜ

Bayvekil Dr. R. SAYDAM	Adliye Vekili FETHİ OKYAR	Millî Müdafaa Vekili N. TINAZ	Dahiliye Vekili FAYIK ÖZTRAK
Hariciye Vekili Ş. SARACOĞLU	Maliye Vekili F. AĞRALI	Maarif Vekili YÜCEL	Nafıa Vekili A. F. CEBESÖY
İktisad Vekili H. ÇAKIR	Sihhat ve İçtimai Muavenet Vekili Dr. H. ALATAŞ	Gümrük ve İnhisarlar Vekili R. KARADENİZ	
Ziraat Vekili M. ERKMEN	Münakalât Vekili A. ÇETİNKAYA	Ticaret Vekili N. TOPÇUOĞLU	

Kararname No.	Başlık	Düster Tertib	Cild	Sahife	Gazete Sayı
2/11869	Boynuzlu ağız vasıtasıyla bazı malların ihracının men'î bazılarının da lisan usulüne tâbi tutulmaları hakkında				4365

2
Kararname No: 12497

23/11/1937 tarih ve 2/7695 sayılı kararnameye ektir:
«Türk Parası Kıymetini Koruma hakkındaki 12 numaralı kararnamenin 9 uncu maddesinin sonuna hişik fıkranın eklenmesi; Ticaret Vekilliğinin muvafakatına atfen Maliye Vekilliğinin 11/12/1939 tarih ve 17649

EK: 3
TED YAYINLARI

A- EĞİTİM DİZİSİ

- 1- Yükseköğretime Giriş Sorunları
- 2- Ulusal Eğitim Politikamız (2. Basım)
- 3- Çocuk ve Eğitim (2. Basım)
- 4- Temel Eğitim ve Sorunları
- 5- Atatürk ve Eğitim (2. Basım)
- 6- Türkiye'de Meslek Eğitimi ve Sorunları
- 7- Okulöncesi Eğitim ve Sorunları
- 8- Bugünden Yarına Ortaöğretimimiz
- 9- Gençliğin Eğitimi ve Sorunları
- 10- Eğitimde Psikolojik Hizmetler ve Sorunları (2. Basım)
- 11- Yaygın Eğitim ve Sorunları
- 12- Yükseköğretimde Değişmeler
- 13- Demokrasi İçin Eğitim
- 14- Eğitimde Laiklik
- 15- Sanayileşme Sürecinde Türk Eğitimi ve Sorunları
- 16- Ortaöğretimde Yenileşme
- 17- Yaratıcılık ve Eğitim
- 18- Aile ve Eğitim
- 19- Hoşgörü ve Eğitim
- 20- Yurttaşlık ve Eğitim
- 21- Sekiz Yıllık Zorunlu Öğretim ve Sorunları

B- ÖĞRETİM DİZİSİ

- 1- Ortaöğretim Kurumlarında Yabancı Dil Öğretimi ve Sorunları
- 2- Ortaöğretim Kurumlarında Fen Öğretimi ve Sorunları
- 3- Ortaöğretim Kurumlarında Matematik Öğretimi ve Sorunları
- 4- Ortaöğretim Kurumlarında Türk Dili ve Edebiyatı Öğretimi
- 5- Ortaöğretim Kurumlarında Sosyal Bilimler Öğretimi ve Sorunları
- 6- Ortaöğretim Kurumlarında Beden Eğitimi ve Sorunları
- 7- Ortaöğretim Kurumlarında Müzik Öğretimi ve Sorunları
- 8- Ortaöğretim Kurumlarında Resim-İş Öğretimi ve Sorunları
- 9- Ortaöğretim Kurumlarında Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretimi
- 10- Ortaöğretim Kurumlarında İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük
- 11- İlköğretim Okullarında Türkçe Öğretimi ve Sorunları
- 12- İlköğretim Okullarında Matematik Öğretimi ve Sorunları
- 13- İlköğretim Okullarında Sosyal Bilgiler Öğretimi ve Sorunları
- 14- İlköğretim Okullarında Fen Öğretimi ve Sorunları
- 15- İlköğretim Okullarında Sanat Öğretimi ve Sorunları

C- DİĞER YAYINLAR

- Ders Geçme ve Kredi Sistemi: İlk Uygulamalar
- Yükseköğretimde Nasıl Bir Yasa
- Öğretmen Gözlem Formu El Kitabı
- Yurtdışından Dönen Gençlerin Sorunları
- Hasan Âli Yücel
- Mustafa Necati
- İsmail Hakkı Tonguç
- İ. Hakkı Baltacıoğlu
- Selim Sırrı Tarcan

TÜRK EĞİTİM DERNEĞİ HİZMET ÖDÜLÜ ALAN KİŞİLER

1-	Hıfzırrahman Raşit Öymen	1978
2-	M. Rauf İnan	1979
3-	Ahmet Çiçek	1980
4-	Ordinaryüs Profesör H. Veldet Velidedeoğlu	1981
5-	Ord. Doç. Dr. Enver Ziya Karal	1982
6-	Rüştü Uzel	1983
7-	Fuat Gündüzalp	1984
8-	Prof. Dr. Feriha Baymur	1985
9-	Kemal Demiray	1986
10-	Prof. Dr. Rauf Nasuhoğlu	1987
11-	Prof. Dr. Yaşar Karayalçın	1988
12-	Prof. Dr. Selahattin Ertürk	1989
13-	Hüseyin Hüsnü Tekişik	1990
14-	Hüseyin Hüsnü Cırtlı	1991
15-	Beşir Göğüş	1992
16-	Ömer Asım Aksoy	1993
17-	İzzet Baysal	1994
18-	Remzi Öncül	1995
19-	Prof. Dr. Mithat Özsan	1996
20-	Rüştü Yüce	1997
21-	Refet Angın	1998
22-	Cavit Binbaşoğlu	1999

TED EĞİTİM BİLİMİ ÖDÜLÜ ALAN KİŞİLER

1-	Doç. Dr. Mithat Enç	1980
----	---------------------	------

TED ARAŞTIRMA ÖDÜLÜ ALAN KİŞİLER

1-	Prof. Dr. Yıldız Kuzgun	1990
----	-------------------------	------